

UVODNIK: Bež in nebež ljudje

piše: Nives Kovač

Dnevi tako hitro bežijo in končno so dobili svojo pravo, ne še ravno pravo, vendar vsaj življenjsko dobo pomladi. V pozno popoldne, pod večer se lahko sprehajaš po hribih in loviš sončne žarke na tistih, ki so bližje nebu. Počasi se oddaljujem od dneva, polnega težkih misli in se trudim zadihati s polno sapo. Sprašujem se, kako lahko v moj svetek prekrasnega podeželja prodira ves nemir tega sveta. Nestrpnost do drugačnosti, ambicioznost ozko usmerjenih ljudi, ki iz drugih potegnejo z dna prav tisto, kar bi na dnu moralo ostati. In potem mi spetinspet prihajajo v misli besede Matjaža Romiha, za katere se mi zdi, da jih je res genialno napisal in uglasbil, pesem o bež ljudeh in o tem, da vsem ugajaš, če si bež, tako nadaljuje s petjem, ker "... bež ljudje so med seboj sladki in perfektni, so, kot se temu reče zdaj, politično korektni; eno mnenje drugo mnenje, vse se steka v mlačno vino, važno je le to, da spadajo v bež družino ..." in tako naprej, res en super komad, ki govori še o tem, kako bi eni radi k mavrici stekli, pa se bojijo, kaj bodo drugi rekli.

Foto: Ivan Merljak

Pred kratkim sem prebrala knjigo Alfreda Adlerja *Smisel življenja*. Zadnja platnica je opremljena s temile njegovimi mislimi – (tudi strokovne knjige morajo pritegniti, da se bolje prodajajo, ker prodaja je denar) – "Imeti moramo pogum, da smo lahko nepopolni. Življenje je predvsem dejanje poguma in ne toliko pridobivanje popolnosti. Popolnost je statična, brez prihodnosti, življenje pa je gibanje od minusa k plusu." Modre besede modrega človeka, ki se je pridružil Freudovemu diskusijskemu krogu in se kasneje zaradi razlik v mišljenju od njega odmaknil. Drugačne besede, ki sem jih našla po naključju, tako kot besede M. Romiha, ki so prišle do mene skozi odprto okno avtomobila. Njegova *Brezabor*, v kateri pravi: "To moje osamljeno srce si prebudila v pomlad, naj se zgodi karkoli že, jaz zate bom tu ostal, ker imam te strašno rad." Ej, to se mi zdijo pogumne besede, polne barv in strasti, polnokrvne besede življenja, besede, s katerimi poletiš. In ko dam ob njih nebuloze ambiciozno praznih ljudi, ki so se naučili leporečnih besed na nekih podmazanih retoričnih tečajih, kjer so si pridobili svoj certifikat, ki ga imajo lepo uokvirjenega na steni, da bodo tudi drugi videli, da znajo lepo govoriti, in jih potem ubesedujejo dan na dan in se zdijo sami sebi zelo pametni.

Zanima me, kakšne besede bi ti ljudje povedali, če bi bili postavljeni pred zid in kakšni so oni, ko niso popolni? Ali sploh znajo biti, ali sploh so, obstajajo?

A mi nismo bež, kajneda.

Ravniška sapca

Letnočasnik, izhaja na začetku letnih časov

Glavna in odgovorna urednica

Ingrid Kovač Brus

Urednica Literarnega kotička

Nives Kovač

Urednik za likovne priloge

Boris Zelenc

Tehnični urednik

Robert Brus

Oblikovanje

Robert Brus

Tisk

INFOKART, d. o. o.

Stalni sodelavci

Melanija Nagode, Špela Nagode, Polona Nagode, Urban Nagode, Urša Nagode, Jolanda Babič Petrič, Hana Brus, Domen Brus, Vid Zelenc

Naslov uredništva

Ravnik 10

1372 Hotedršica

telefon (01) 7559 069

e-pošta ingrid.kovac@siol.net

Naklada

100 izvodov

ISSN 1854-5831

Tisk 6. številke so finančno podprli: Jolanda Babič Petrič in Mitja Petrič, Ana in Andrej Korenč

Zahvaljujemo se tudi vsem, ki ste prispevali za svoj izvod.

RAVNIŠKE NOVIČKE

OGNJEMET

26. decembra 2006 je nebo nad Ravnikom razsvetlil že drugi tradicionalni ognjemet. Že popoldne so Hana, Lori, Domen in Dejan pod vodstvom Ljube in Tomaža Luxa poslikali asfalt na križišču. Pod večer so se mize na križišču šibile od dobrot (hrenovk v testu, potic, mafinov, piškotkov), ki so jih napekle ravniške gospodinje, gospodarji so dodali klobase, dišalo je po čaju in cimetu iz kuhanega vina in po slivah iz žganja. Nekaj minut čez sedmo je Marko Žibert prižgal ognjemet. (I.K.B., foto: R.B.)

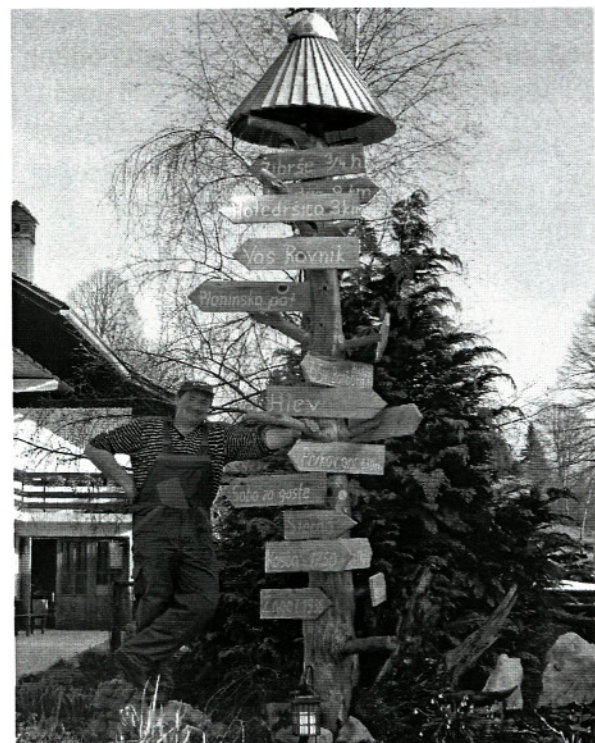
SNEG

Dan pred izidom tokratne številne *Ravniške sapce* je na Ravniku prvič to zimo resno snežilo. Do oddaje v tiskarno ga je že 30 cm, ampak sneži še kar naprej! (R. B.)

NOVOLETNI PLES

Prvi dan letošnjega leta ste se lahko na Kmetiji odprtih vrat pri Urbanovc zavrteli ob zvokih dueta M&M. Ples se je ob žlahtni kapljici in prigrizku zavlekel daleč v noč. (Š.N., foto: Š.N.)

POLNOČNICA

V nič kaj lepem vremenu sva se letos k polnočnici v Hotedršico odpravili le dve Ravničanki. Kljub upanju, da se nama med potjo pridruži še kdo, sva do Hotedršice prikorakali sami. Malce zabavnejše je bilo vračanje proti domu, saj se nam je pridružila še ena Ravničanka. (Š.N.)

SMEROKAZ

»Zakaj pa ne bi tudi na Ravniku imeli smerokaza?« je bilo vprašanje, ki se je Urbanovcovemu gospodarju Ivanu kar nekaj časa pletlo po glavi. Trdno odločen, da to svojo zamisel uresniči, se je poln idej spravil k delu. Njegov končni izdelek lahko vidite ob cesti pri Urbanovcovih. V zgornjem delu smerokaza so označene predvsem smeri za naše sosednje kraje, spodnji del pa je namenil nekaterim znamenitostim domačije. (Š.N., foto: Š.N.)

IZ VSEBINE

- Uvodnik – st. 2
- Ravniške novičke – st. 3
- Na Ravniku napovedujemo – st. 5
- Rolanje po Ravniku – st. 5
- Pri Gubinovih ali Ravnik 6 – st. 6
- Telefonski imenik 2007 – st. 7
- Prazniki od sušca do rožnika – st. 8
- Ravniška gospodinja – st. 9
- Jaka, pa v klanc bo voda tekla? – st. 10
- Štirne na Ravniku – st. 11
- Splošno o naši kulturni dediščini – s. 12
- Ekološki otok na Ravniku – s. 14
- Za zeliščarje – s. 15
- Literarni kotiček – s. 16
- Četrto srečanje z Bučkom – s. 18
- Ravniški škrat – s. 19
- Gostujoče pero: Marjan Strojman – s. 20
- Nastanek in razvoj vesolja – s. 21
- Recept za jägermeister – s. 22
- Zabava – s. 23

RAVNIŠKA SAPCA

Ravniška sapca, to je časopis,
ki tudi brez evrov ga dobiš.
Vsak letni čas pride redno med nas.

Vsi se ga že veselimo,
pridno iz rok v roke delimo.
Najprej preberemo novice,
za posladek pa še vice.

Je za mlade, tete, strice,
s sabo vzamemo ga tudi v toplice.
Sapca res je dober časopis,
saj naredil je že dober vtis.

Sabina Nagode

Kadar na Ravniku zapiha ...

V prejšnjo, 5. številko RS smo, res ne nalašč, spet spustili tiskarskega škrata, za kar se vam, dragi bralci in bralke, zares opravičujemo.

Uredništvo

Fotozgodba: luknjasta, rebrasta, z nemogočim materialom posuta in komaj prevozna ravniška cesta (foto: Ljuba Lux).

Fotozgodba: ogromna, na novo zgrajena skakalnica za bordarje v Ankarcah je v letošnji zimi zaradi pomanjknja snega žal ves čas samevala (foto: Domen Brus).

Rolanje po Ravniku

Odzivi na Rolanji iz zadnjih dveh števil so bili različni, med njimi smo zabeležili tako duhovite ali odobravoče kot tudi užaljene reakcije. Zato se je redakcija Rolanja odločila, da se bo vnaprej skušala v čimvečji možni meri izogibati dvoumnim zapisom ali poročilom, v katerih bi se lahko prepoznali občutljivi posamezniki. V prihodnje se bomo tako najbolj pogosto posvečali pasjim in cestnim tematikam. (Dokler se še psi ne pritožijo press)

Alkina zgodba iz prejšnjega Rolanja je dobila nadaljevanje. Kmalu po vrnitvi z nekajtedenske prevzgoje v Hotedršici, na katero so jo poslali zaradi žvečenja čevljev, se je izkazalo, da bo v kratkem dobila mladičke. Kot kaže, dieta vendarle ni bila tako stroga. Osumljencev za možnega očeta je več, med njimi pa je tudi že nekoliko priletni sosedov Vili. (Alkini lastniki se bojijo, da bodo zaradi tega tudi mladički naglušni in slabovidni press)

Vzdrževalci makedamske ravniške ceste so si to cesto očitno izbrali za poligon za preizkušanje različnih nasipnih materialov in utrjevalnih tehnik. Kdo ve, morda z avtomobili nevede celo sodelujemo v znanstvenem poskusu? Vzdrževalcem je nerešljiva uganka zlasti ovinek pod Urbanovcem, ki ga jim niti v tretjem poskusu ni uspelo urediti in spraviti v normalno prevozno stanje. (Morda bi bilo vendarle dobro poskusiti tudi z valjarjem press)

To zimo je najbolj znani slovenski operater skoraj čisto na konec Ravnika po telefonski liniji pripeljal tudi televizijo, čeprav je bila to še pred pol leta čista znanstvena fantastika. Lastnik uživa v več kot 100 televizijskih programih, malo ga moti le to, da mu je najbolj znani slovenski operater podtaknil modem, ki vsaj dvakrat na teden crkne. (Le kaj bo s hotenjsko kabelsko, ko bodo to možnost pogruntali tudi Hotenjci press)

V soboto, 17. marca, smo imeli na Ravniku pravi požar z dogajanjem, podobnim tistemu v filmih z gasilci in policijo. Nesrečnemu, malo pa tudi nerodnemu kurjaču je ponagajala prav ravniška sapca (ta dan močan jugozahodnik), ki mu je pri požiganju trave in vejevja razpihala ogenj. Večino je pogasil že sam pred prihodom gasilcev. (Nauk: kaj se zgodi, ko kdo podcenjuje ravniško sapco press)

NA RAVNIKU NAPOVEDUJEMO

◆ Na velikonočno soboto, 7. aprila 2007, ko se bodo gospodinje ravno pripravljale na velečiščenje, bo Urban Nagode k vsem hišam prinesel velikonočni ogenj.

◆ Na velikonočno soboto, 7. aprila 2007, bo ob 15.00 v cerkvi sv. Barbare velikonočno žeganje, na katerega ob domačinih pridejo tudi sosede iz Novega Sveta, Žibrš in Hotedršice. Obred bo vodil g. župnik Srečko Turk.

◆ Na Florijanovo nedeljo, 6. maja 2007, bo v cerkvi sv. Barbare maša. Vsako leto privabi številne romarje iz Hotedršice, Novega Sveta, Žibrš, Logatca.

◆ Kot vsako leto bo romarje in pohodnike, ki bodo prišli na Florijanovo nedeljo dopoldne na Ravnik z logaške strani, pričakala dobrodošlica, ki jo pripravi Štefan Rehberger. Nekaj za dušo, nekaj za srce in nekaj za telo.

Fotogodba: hotenjski gasilci na Ravniku 17. marca, tokrat ne na vaji, ampak v pravi akciji (foto: Domen Brus).

VIC

Na vasi gori kmetija. Gasilci na vso moč brizgajo iz vseh cevi. Po akciji gasilec poroča poveljniku gasilske enote:

“Nobena krava ni zgorela, vse krave so utonile.”

PRI GUBINOVIH ali Ravnik 6

Nizko nad Gubinovo streho je veličastno žarel Orion, kot da zima in skupaj z njo tudi on nimata prav nobenega namena zapustiti Ravnika. Okoli njega pa tisoče drugih zvezd. Jolanda bi vedela o njih veliko. Potrkam.

Dneva pri Gubinovih še ni bilo konec, čeprav je »na modrem nebu, daljen in svetel« že dolgo Orion sijal. Mitja je izpolnjeval formularje, vešče in mimogrede, kot da to dela vsak dan, in med tem govoril o Gubinovih in Petričevih. Zakaj in od kod izhaja hišno ime, Gubinovi ne vedo, prav nič pa jim ni všeč, če jim kdo reče Gabinovi, ker bi to lahko pomenilo slab človek, tat. In tega ni težko razumeti. Teta Breda ima svojo razlago: eden Gubinovih gospodarjev naj bi šepal in se zato pri hoji gugal, torej gubal. Petričev rod izhaja iz Kastva nad Reko, Mitja je že šesta generacija Petričev, ki živi na Ravniku. Pred njim je tu gospodaril njegov oče Stanislav, še prej ded Jakob in še pred njim Andreac, pa Luka in Matej. Prvi Petrič iz Kastva se je ukvarjal s kuhanjem apna. In še vedno so v gozdu, v gmajni, jame, kjer so delali. Matej se je zaljubil v privlačno Gubinko, se poročil z njo in zagospodaril na Gubinovi kmetiji. Mitjev ded Jakob je pred sto leti sezidal mogočno nadstropno hišo, ki je bila dolgo dom Petričevih. Kar petdeset let je gospodaril in v tem času razširil tudi hlev. In mogoče iz vseh

Pri Gubinovih doma (fotografija iz družinskega arhiva Gubinovih)

težkih mož in njihovih žena izvira ljubezen do zemlje in občutek zavezanosti, ki ju začutiš pri Petričevih.

Mitja in Jolanda sta posebna človeka. Vsako jutro se odpeljeta vsak v svojo smer. Mitja, ki je elektroinženir, v Ljubljano, kjer je dolgo delal v Iskri, zdaj pa je zaposlen v manjšem podjetju. Tudi Jolanda se je nekaj let vozila v Ljubljano na Prometni institut, zdaj pa odhaja v Postojno, kjer na srednji šoli uči matematiko. Vsako popoldne se prelevita v kmetovalca. V hlevu imata 7 ali pa 8 krav, bike in teličke. Ali na kratko – dve službi in dva načina življenja. In z njima dvoje obveznosti in zadovoljstev. Kmetijo zapustijo samo poleti, ko gredo na dopust. Takrat se, in to z veseljem, mi pove Mitja, za nekaj časa iz Škofje Loke na Ravnik vrne njegov mlajši brat Samo. In prevzame kmetijo. Sicer pa hlev narekuje poseben način življenja; kar v praksi npr. pomeni, da ne gredo nikoli smučat na Kanin, ampak najdlje do Cerkna. Samo tako so lahko zvečer pravočasno doma.

Jolanda, ki živi na Ravniku že petnajst let, je Postojnčanka. Meščanka na Ravniku? »Nikoli nisem imela domotožja, nikoli se nisem počutila neprijetno,« pravi z blagim primorskim naglasom in pomislim, kako vozi traktor, kako jeseni sadi sadno drevje ali kako v nekem mrzlem zimskem večeru otrokom s teleskopom razlaga zvezdnato nebo.

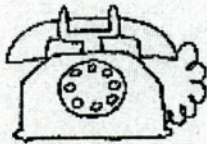
Vrata v sosednjo sobo so priprta, sliši se televizija. Vem, da so tam Metka, Julija in Miha. Čisto tiho so, najbrž tudi zato, da se kdo ne bi spomnil nanje in na uro. Metka med tem mogoče bere. »Knjigo ji je treba

kar iztrgati,« pove Jolanda o najstarejši hčerki, ki jo zanima vse. Mlajša Julija je sedmošolka, Miha, ki slovi po globokem, možatem glasu, pa hodi v peti razred. Oni tudi skrbijo za drugi del Gubinovih živali: za sedem mačk in dva psa. In oni so tudi vzgojili tri mlade mucke, ki so ostali brez mame. Njihov raj je stara hiša, pred katero poleti zacvetijo čudovite, nekaj metrov visoke vrtnice. Ko omenim staro hišo, me Jolanda popravi »skladišče«, Mitja pa ji ljubkovalno pravi »ograjeno smetišče«. Mnogonamenski prostor torej, ki še ni rekel zadnje besede.

Pogosto je na Ravniku 6 tudi mama Amalija, ki je včasih več živela v Logatcu. Tega večera je ni in zato tudi samo iz Mitjevih ust slišim komaj verjetno zgodbo, kako ni dosti manjkalo, pa ne bi nikoli bil Gubinov gospodar. V porodnišnici v Ljubljani so ga namreč zamenjali in skoraj bi ga odnesli v Ribnico. Skoraj. Če mama v zadnjem hipu ne bi opazila zamenjave.

Dolgo smo klepetali. Tako dolgo, da Orion ni bilo več nikjer. Kot da je med tem izginil nekje za Javornikom.

Ingrid Kovač Brus

TELEFONSKI IMENIK 2007

DOMAČI TELEFONI:

Ravnik 1 : 01 7559 172
 Ravnik 2 : 01 7559 058
 Ravnik 4 : 01 7559 057
 Ravnik 6 : 01 7559 055
 Ravnik 7 : 01 7559 054
 Ravnik 8 : 01 7559 525
 Ravnik 9 : 01 7559 053
 Ravnik 10 : 01 7559 069
 Ravnik 10a : 01 7559 059
 Ravnik 11 : 01 7559 049
 Ravnik 12 : 01 7559 048

MOBITELI:

Ravnik 2
 Iva: 040 309 441

Ravnik 2a
 Zdenka: 031 868 085

Ravnik 3
 Silvana: 041 545 374

Ravnik 5
 Katarina: 041 360 378

Ravnik 6
 Jolanda: 040 592 463
 Mitja: 040 504 185

Ravnik 8
 Boris: 031 663 673

Ravnik 9
 Franc : 041 385 362

Ravnik 10
 Robert: 031 435 016
 Ingrid: 041 574 426

Ravnik 10a
 Vladimira: 041 987 445

Ravnik 11
 Rajko: 031 642 716

Ravnik 12
 Ivan: 041 863 765
 Melanija : 031 233 192

ELEKTRONSKA POŠTA:

Ravnik 1
 Uroš: uros_nagode@siol.net

Ravnik 6
 Jolanda:
jolanda.petric@guest.arnes.si

Ravnik 8
 Nives: nives.kovac@email.si

Ravnik 10:
 Ingrid: ingrid.kovac@siol.net
 Domen: domen.brus@siol.net

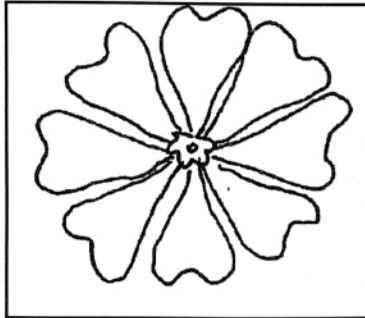
Ravnik 11:
 Milena: milena001@gmail.com

Ravnik 12
 Melanija:
melanija.nagode@gmail.com

PRAZNIKI OD SUŠCA DO ROŽNIKA

Šele ko moraš pisati o praznikih, v bistvu ugotoviš, kako veliko jih je in koliko jih sploh ne praznuješ. Ugotoviš, da nekateri zate sploh niso pomembni, drugih pa se spominjaš z nežno nostalgijo, prežeto s spomini otroštva.

V mesecu marcu, ki je napovedal pomlad, ženske praznujemo dvakrat. Prvi praznik je 8. marec, imenovan dan žena, ki je star približno sto let in so ga za uradni praznik žena razglasili leta 1910 v Københavnu. Povezan je bil z gibanjem za ženske delavske pravice. Pri nas smo ga začeli praznovati po drugi svetovni vojni.

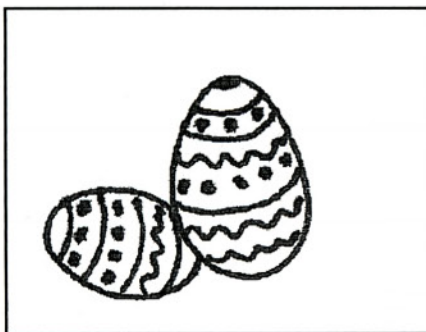
Pred tem se je 25. marca praznoval cerkveni praznik Marijinega oznanjenja imenovan tudi praznik pomladanske Marije, ki je bil hkrati materinski dan. Povezan je z dogodkom iz Svetega pisma, ko je angel prišel oznaniti Mariji, da bo

rodila sina. Zaradi te napovedi povezane z rojevanjem in materinstvom se je začel praznovati kot materinski dan.

S prvim dnem aprila se začne šegavost in norčavost, ko se lahko hecaš iz ljudi, ne da bi bil zato žaljiv ali nespodoben. Zadnje čase zasledimo tudi kakšno komaj verjetno informacijo v časopisih in na televiziji, za katero se kasneje izkaže, da res ni resnična. Praznovanje izvira še iz davnine, ko so ljudje praznovali začetek novega leta še ob pomladnem enakonočju.

Kot začetek pomladi se je 23. aprila praznovalo tudi jurjevo ali zeleni Jurij, ki proslavlja tudi ponovno rojstvo mladega sonca in začetek paše. Izvira še iz poganskih časov, pri nas pa so ga oživili v Beli krajini, kjer je po prvi svetovni vojni skoraj izginilo.

Velika noč je poleg božiča največji in najstarejši krščanski praznik, z njim kristjani praznujejo vstajenje Jezusa Kristusa. Na veliki petek so Jezusa križali, dva dni kasneje, na veliko nedeljo, pa naj bi vstal od mrtvih. Datum praznika ni stalno določen, ampak se ga določa po luninem koledarju. Velika noč je vedno na prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni, med 22. marcem in 25. aprilom. Kristjani začnejo praznovanje s sredo po pustnem torku, s tki. pepelično sredo, in traja do velikonočne nedelje, velikonočni čas pa vse do binkošti. Po tradiciji je na veliki petek zapovedan strogi post, na

veliko soboto se blagoslovijo, žegnajo jedila, ki se potem zaužijejo za nedeljski zajtrk. Jedila so simbolična: suho meso simbolizira Kristusovo telo, rdeči pirhi so kaplje krvi, hren predstavlja žeblje, potica pa krono. Izmenjevanje velikonočnih jajc oz. pirhov tudi izhaja iz starih poganskih navad. Jajca predstavljajo ljubezen in prijateljstvo, pa tudi celotno stvarstvo kot kozmično jajce.

Dan upora proti okupatorju (včasih se je imenoval dan osvobodilne fronte ali samo dan OF) v Sloveniji praznujemo 27. aprila. Dan prej, leta 1941, je bila v hiši Josipa Vidmarja v Ljubljani ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda.

Mednarodni praznik dela 1. maj praznujejo ljudje po svetu že od leta 1890, ko je kongres 2. internacionale v Parizu leto pred tem priporočil ta dan za delavski praznik. Na simboliko prvega maja se neupravičeno pozablja. 1. maj je namreč dan mednarodne solidarnosti vseh delavcev in spomin na trpke dogodke, ki so se zgodili v začetku maja 1886. v Chichagu. Takrat so delavci postavili zahtevo po 8-urnem delavniku, vendar jih je ovirala policija. V spopadu je bilo ubitih več ljudi, pet delavcev pa je bilo obsojenih na smrt. Pri nas se je še ohranil običaj kurjenja kresov na predvečer praznika, ki pa se ga na žalost udeležuje vedno manj ljudi, včasih pa je bil to vsevaški praznik, obarvan z rajanjem. Prav na prvi maj se zasliši koračnica pihalnega orkestra, ki naredi majhen obhod po vasi.

Naj zaokrožim spomladanska rajanja še z fantovskimi prazniki in Florijanovim. Mesec majnik je bil

včasih fantovski mesec. Na večer pred Florijanovim so koledovali, postavljali pa so tudi mlaje, ponavadi sredi vasi ali dekletu pred hišo. Golo drevo, katerega so dekleta odele v vence, ima tudi močan simbolni pomen ljubezenskega dvorjenja. Drevo je simbol obnovljene rasti in praznovanja pomladi.

Na Florijanovo naj bi čim manj kurili. Gospodinje naj ne bi pekle kruha in kovači naj bi počivali, piše v knjigi Praznično leto Slovencev Niko Kuret. Na ta dan se tudi drv ne napravlja. Take so bile navade na Dolenjskem, Notranjskem in Štajerskim. Kuret pa piše tudi, da je šla svoje dni procesija iz Hotedršice na Ravnik, kjer stoji v cerkvi sv. Barbare Florijanov oltar.

Čim lepše preživite praznike, praznujte tiste, ki so vam bližje, in bodite spoštljivi tudi do ostalih. Naslednjič se srečamo v rožniku, ko se bo po Ravniku že širil razkošni vonj pisanih cvetic.

Nives Kovač

Viri:

Praznično leto Slovencev, Niko Kuret, Družina, Ljubljana, 1989
Šege in pesmi pod lipo domačo, izbrala Dušica Kunaver, Ljubljana, 2007

Smo kaj šegavi?, Janez Bogataj, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1998
Wikipedija, prosta enciklopedija

RAVNIŠKA GOSPODINJA BLA, BLA, BLA

ČAS: nekaj minut pred izidom RS

KRAJ: Ravnik

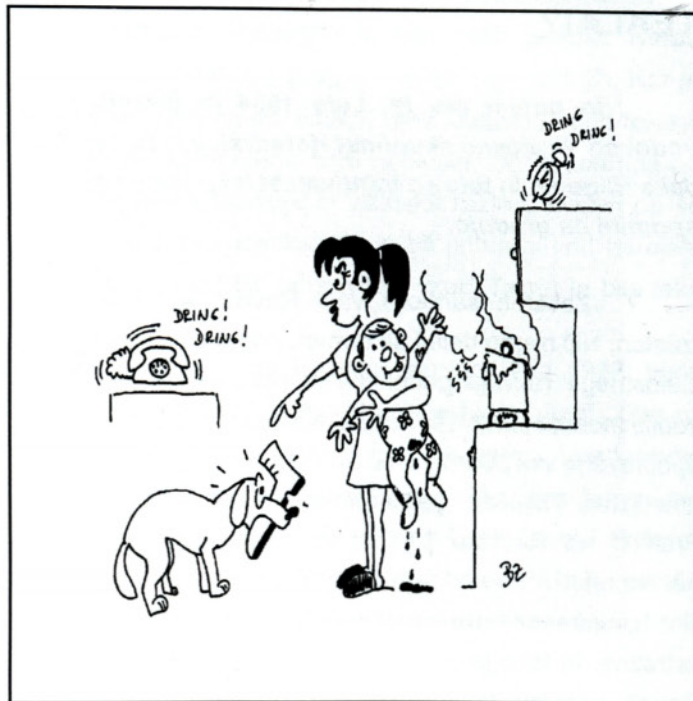
Urednica me je klicala že trikrat in mi povedala, najprej prijazno, potem pa vse manj, da je res že skrajni čas, da oddam svoj dnevnik. Da čakajo samo še mene, da tehnični benti, da bo časopis izšel kar brez mene. Pa tako odlično karikaturu da ima. Da naj že nekaj napišem.

Stvar je v tem, da so dnevi še veliko hujši, kot kaže (priznam, zelo duhovita!) slika, ki ni daleč od resnice. Torej res na kratko: čakajo me kupi perila, v kuhinji se že dviga kvasec (na poti iz službe sem spet pozabila kupiti kruh, pot nazaj do Logatca po naši slavni cesti mimo Urbanovca, mimo logaških semaforjev, ki imajo namesto ene rdeče in ene zelene luči, same rdeče, bi mi pobrala pol ure – poti nazaj raje sploh ne računam), starejša hči se uči gefo in misli, da jaz vem, kakšen je razlog za razcvet kitajskega gospodarstva (me ne zanima, nočem niti vedeti), moj mili soprog pa hodi po hiši in vprašuje, ali lahko računa, da bo kmalu večerja. Otroci že tri dni hodijo v šolo v istih cunjah, še dobro, da se je ohladilo in da so puliji zlikani in lepo zloženi v omari že od januarja. Ja, ja, večerja bo (čeprav se mi ta hip še sanja ne, kaj bom zabrisala v lonec), tudi kruh bo, zemljepis je pa sploh preprosta stvar – blefiram.

Pa take lepe sklepe sem delala pred novim letom: kako bom vsak dan uživala sveži ravniški zrak, telovadila, se znebila kakšnega kilograma, kako bo vsak večer na mizi slastna večerja še pred šesto uro, ker potem ni več pametno in zdravo jesti (bla, bla, bla), kako bom polna razumevanja do vseh članov tega norega gospodinjskega ferajna, ker je pač vsaka ženska popek sveta (no, malega sveta), kako bom nabirala zelišča, ki rastejo neomadeževana vse povsod naokrog, pa delala jegermajstra in z njim privezala dušico kakšnemu tapravemu prijatelju ...

Ojoj, ojoj! Ta mali, ki sem ga založila med knjige, že nekaj časa zarotniško molči. Raje ne vem, zakaj. Vseeno, grem, draga bralka, kvasec se mi cedi po pultu, večerja bo, kitajski gospodarski čudež tudi ... Upam, da tvoji dnevi bolj malo spominjajo na moje. Ampak do poletja se bom poboljšala. Bom že ugotovila, kako.

Tvoja res znervirana ravniška gospodinja

ČESTITKE

3. 4. je za marsikoga izmed nas čisto navaden aprilski dan. Vendar ne za vse. Tega dne se na Ravniku veselita tako PETRA ISTENIČ kot tudi RAJKO AMON. To bo dan, ki ga nestrpnost čakajo vsi, ki so mlajši od 18 let, saj bo Petra ravno na ta dan postala polnoletna. Rajka pa bo na ta dan obiskal Abraham in mu podelil 50 let. Obema želimo veliko zdravja, sreče, Petri še posebej srečno vožnjo, za Rajka pa upamo, da se bo kmalu naveličal tujine ter se vrnil domov, na Ravnik, saj ga že vsi pogrešamo.

Prav tako aprila, vendar 21., pa bo poseben dan tudi za MATEJO NAGODE, saj bo dopolnila okroglih 30 let. Tudi njej želimo veliko zdravja, sreče, ljubezni ter izpolnjenih osebnih želja.

pripravila Polona Nagode

Radodarna zima

Blagor cestarjem, ker jim ni treba skrbeti, za pluzenje cest ne bo nič stroškov.

Blagor, ker nam ni treba skrbeti za krmilnice, ptice kar same poskrbijo zase.

Blagor, ker nam ni treba kidati okoli hiš in ne rabimo lopat.

Blagor, ker lahko vso zimo delamo zunaj, če smo zdravi in če hočemo delat.

Blagor tekačem in sprehajalcem, ker lahko celo zimo hodijo naokrog.

Blagor rožicam, ker so se lahko zgodaj pokazale in razživele.

Blagor naravi, ki se je tako zgodaj lepo pokazala.

Blagor vsem, ki nismo nič hudega do sedaj dočakali.

In tako je prišlo leto, ko bomo lahko kaj privarčevali.

Francka Istenič

JAKA, PA V KLANC BO VODA TEKLA!?

In potem res je. Leta 1984 je Ravnik dobil vodovod. Krajevno skupnost Hotedršica je takrat vodil Jaka Nagode. In tole so triindvajset let pozneje njegovi spomini na gradnjo.

»Začetek sanacije vasi Ravnik je bil temeljito izdelan. Nič nismo delali na pamet, pripravili smo program Celostnega razvoja podeželja in obnove vasi, ki ga je vodila tedanja cerkniška AREA. Narejen je bil strokovno in upošteval je vsa področja, od arhitekture, do gospodarstva, kmetijstva. Vključena je bila kmetijska svetovalna služba. Premiki na Ravniku pa so se začeli z intenzivnejšo govedorejo.

Infrastruktura vasi je bila namreč samo delno ustrezna. In tako je ob neki priložnosti, ravno ko smo na Ravnik napeljali telefon, rekel Korenčev Andrej: »Zakaj pa ne bi pri cerkvi naredili vodohrana, štirne, da bi pobrali kapnico? Kar nekaj hiš bi imelo dovolj vode za živino na pašnikih.«

Na Ravniku je bila voda namreč problem. V krajevni skupnosti, ki je imela takrat veliko več nalog, kot jih ima danes, smo se zavedali težav Ravnika. Cesto je vsak dež odnesel v Čojerjevo dolino, vode ni bilo. Z denarjem, ki ga je dala občina, smo v Hotedršici sicer kupili kar 6 kubično cisterno, a smo vodo vozili in vozili. Težav ni manjkalo. In to je podprlo zamisel, da moramo nekaj narediti. In tako smo se lotili projekta vodovod.

Ovir je bilo veliko. Že Hotedršica je bila slabo preskrbljena z vodo, puščali so cevovodi, pritok v vodohram Hotedršica je bil le iz Žejne doline in vrtine pri Dolencu, ki je 125 m globoka, vodo smo zapirali dvakrat, trikrat na dan. Tako da so bili tudi v Hotedršici ljudje nestrpni, ko smo začeli razmišljati o vodovodu na Ravnik. Bali so se, da potem vode v vasi preprosto ne bo. Zato smo bili prisiljeni dodati še novo vrtino v Zeleni dolini. Na vasi je torej prišlo do upora. Sicer pa se v gostilnah vedno kaj skuha, kar je potem treba reševati drugače.

Bil sem nosilec projekta in organiziral sem vse možne strukture, od kmetijstva do območne vodne skupnosti in Zveze vodnih skupnosti Slovenije, ki je bila v tistem obdobju zelo močna in je imela več denarja kot

Otvoritev vodovoda leta 1984 na Glčevem griču (fotografija iz arhiva Jaka Nagodeta).

Od leve proti desni stojijo: Samo Petrič, Alojz Brenčič, Jaka Nagode, predsednik KS Hotedršica, Viktor Krmavnar, predsednik IS Občine Logatec, Pavle Kranjc, Marjan Debevc, Rudi Lipovec, predsednik skupščine Občine Logatec, Viktor Šen, Janez Loštrek, direktor Gradnika, ing. Štefan Horvat, finančni svetovalec na območni vodni skupnosti, Marinka Cempre, g. Roškar.

pa programov. Zato sem tudi laže dobil njihovo podporo in smo lahko začeli z delom, čeprav projekt takrat še ni bil finančno pokrit. Že pri izkopu je bilo težko. Ravničani so obljubili, da bodo pomagali pri premikih kompresorja, toda od vodohrana Hotedršica z Jurčkovega griča je izjemen vzpon. S krajevnim traktorjem, ki je bil skoraj nov, smo po pet metrov premikali kompresor. Delavec z Gradnika ga je premikal in samovoljno na vrhu obrnil, hotel je h Turku na malico. Zapeljal je čez rob in traktor se je obrnil. Opozicija je bila potem še močnejša.

Nesreč potem ni bilo več, sploh ne človeških. Uspeli smo, da je cev prišla do Urbanovca in naprej na pašnike nad Gorenjo vasjo. Mislim, da je debela 100 mm, in s tem je bil Ravnik pokrit požarno in preskrbljen z vodo. Težav je bilo veliko, na koncu pa smo imeli tudi veselico.

Moram pa poudariti, da je bila aktivnost vaščanov različna. Oporo sem imel pri Korenču, tam smo se srečevali, sestankovali, tja sem pripeljal ljudi, ki so bili pripravljeni pomagati, in Andrej je bil vedno za to, da

vodovod dokončamo. Res mi je stal ob strani, zato še vedno ne razumem, kako sva se lahko pozneje razšla.

Gradnja vodovoda je bila velik projekt. Nered se spomnim prvih dni gradnje, veliko raje zadnjih. Ker je bil, kot se reče, hudič. »Jaka, pa v klanc bo voda tekla,« in podobne komentarje sem poslušal. Do vodohrana pri cerkvi je velika razdalja in višinska razlika, potem pa še razpeljava prek Ravnika. Ko je bil primarni vod narejen, vode vsi niti niso bili pripravljeni vzeti. Takrat je bila taka miselnost.

Telefon je na Ravniku zazvonil leta 1983, voda je pritekla leta 1984 in mislim, da je bil to triumf. Zato pa ponoči nismo spali. Skrbi je bilo res veliko. Vendar smo uspeli projekt dokončati brez afere. Na Ravniku so peli zvonovi, plesalo se je, in na prireditvi, ki jo je vodil Petričev Samo, je govoril vsak, kdor je pač hotel. Prišli so politiki, gasilci. Zelo lepo in veselo je bilo. Takrat ni bilo več različnih mnenj, takrat smo vsi mislili enako.«

zapisala Ingrid Kovač Brus

Štirne na Ravniku

Leta 1984 so na Ravniku zgradili vodovod. Pred tem so si vodo priskrbeli s štirami. Štirne so v zemljo skopane jame, ki so jih obzidali s kamni in jih pokrili. V njih se je zbirala kapnica, ki je pritekala po žlebu s strehe hiš ali hlevov. Iz štirn so vodo najprej črpali z ročno pumpo, ob prihodu elektrike pa z hidroforjem. Tam, kjer pa je bila štirna na kakem griču,

je voda pritekala pod njim, saj je bila štirna višje od tal. Več o štirah na Ravniku pa sem vprašala domačine.

Pred vodovodom je imela vsaka hiša na Ravniku vsaj eno štirno, v kateri so imeli domačini vodo zase in za živino. Leta 1984 so veliko štirn opustili, nekatere pa uporabljajo še danes, vendar samo še za živino ali zalivanje vrtov. Štirne uporabljajo še pri Tomašk, Urbanovc in Korenč.

Pri Korenč so dve še uporabni štirni obnovili in prepleskali. Kot pravi Korenčeva Anka, so vodovodarji Ravničanom svetovali, naj štirne še obnavljajo. Ob primeru izpada elektrike bodo tako imeli vodo pri roki. Pri Korenč imajo dve štirni. Mlajša, ki je zgrajena leta 1964 in drži 80 kubičnih metrov, je pri hlevu in jo uporabljajo za napajanje živine.

Korenčeva štirna (foto: M.P.)

Starejšo, zgrajeno leta 1905 pri hiši uporabljajo le občasno, kadar je malo vode.

Pri Blažu štirne ne uporabljajo več od leta 1984. Imajo pa zagotovo eno najstarejših štirn na Ravniku, zgrajena je bila okrog leta 1850. Dno ima radij 3 metre, je 5 metrov pod zemljo in še vedno drži vodo.

Urbanovcova štirna (foto: M.P.)

Tomaškova štirna (foto: M.P.)

Zelo stara je tudi Urbanovcova štirna, ki je bila zgrajena leta 1855 in je okrogle oblike s polmerom 2,5 m in višino 6 metrov. Te ne uporabljajo več. Uporabna je novejša, zgrajena leta 1970 in velika 2 x 2,3 x 9 metrov. Pri Gubinovih imajo dve štirni, a nobene več ne uporabljajo. Starejša je okrogla in drži vodo do polovice. Starosti ne poznajo. Mlajša, zgrajena leta 1957, je manjša. Drži približno 20 m³ vode in je pravokotne oblike (3 x 3 x 2,5 metra).

Tudi pri Tomašk imajo štirno. Velika je 150 m³ (4 m polmer in 4 metre višina), ima obliko steklenice. Uporabljajo jo za napajanje živine in zalivanje vrta.

Napisala Metka in Miha Petrič

Zanimivosti:

- na Ravniku so trije hidranti, vzdržuje jih Gasilsko društvo Hotedršica skupaj s komunalno službo
- edini član Gasilskega društva Hotedršica na Ravniku je Boris Zelenc

Novo v RS: RESTAVRATORKE V AKCIJI

piše: Mateja Kunc

SPLOŠNO O NAŠI KULTURNI DEDIŠČINI (1. del)

Ena izmed opredelitev pravi, da so kulturna dediščina vsi viri in dokazi človekove zgodovine in kulture, ne glede na njihov izvor, razvoj in ohranjenost (materialna dediščina) ter s tem povezane kulturne dobrine (nematerialna dediščina). Zaradi njihove kulturne, znanstvene in splošno človeške vrednosti sta varstvo in ohranjanje kulturne dediščine v državnem interesu. V *materialno dediščino* se uvrščajo posamične stavbe, skupine stavb, območja, predmeti in zbirke predmetov. *Nematerialna dediščina* pa so znanja, spretnosti, šege in navade, prepričanja in vrednote, kot jih zaznavajo in uresničujejo ljudje, ki so povezani z ustvarjanjem, uporabo, razumevanjem

in njenim posredovanjem sedanjim in prihodnjim rodovom.

Kulturni spomenik je kulturna dediščina s posebnim statusom, ki se ga pridobi na podlagi akta o razglasitvi. Imeti mora lastnosti, s katerimi je dokazana povezanost s posamezno stopnjo kulturnega in civilizacijskega razvoja, ali predstavljati kakovosten dosežek ustvarjalnosti. Glede na vrednotenje, kulturnim spomenikom podeljujejo status kulturnega spomenika lokalnega ali državnega pomena, glede na vsebino in jih razvrščajo v varstvene skupine.

Natančna definicija in točna razvrstitev dediščine niti nista tako

pomembni, kajti vse, kar je nekoč služilo svojemu namenu in je preživelo do današnjih dni, vse, kar so uporabljali naši predniki in nas spominja nanje, vse, kar je krasilo njihova bivališča in jih morda krasi še danes, sodi v našo dediščino in je vredno posebne pozornosti. Predmeti, ki smo jih kupili ali podedovali, v katerih uživamo ali jih občudujemo, so del naše skupne dediščine, ne glede na to, kdo jih hrani in kje so shranjeni.

Velikokrat se zgodi, da so starine in umetniški predmeti v domači posesti slabo vzdrževani in propadajo zaradi slabega in nevestnega ravnanja lastnikov. Menim, da je odnos naše države in državljanov do preteklosti in s tem

povezane (prej opredeljene) dediščine, prej slab kot dober. Kaj nam pomaga, če posedujemo kulturni spomenik lokalnega ali državnega pomena, ki je zaradi svojih značilnosti del narodnega bogastva, če nam je pa ta (običajno) samo v finančno breme. Skozi čas in družbene spremembe

Vhod zavarovane Plešnarjeve domačije

se je spreminjal tudi odnos posameznikov do dediščine. Zdi se mi, da je do začetka prejšnjega stoletja še nekako šlo ... gradnja in oprema prostorov se do tistega časa nista korenito spreminjali. Spremenil se je sicer material - namesto kamna opeka, način gradnje, velikost okenskih odprtin ipd. Tudi stili pohištva in oprema notranjih prostorov so se spreminjali, a vendar moramo vedeti, da so se uporabljali

Zavarovana Urbanovcova kmetija

naravni materiali z območja gradnje. Arhitektura pa je bila skladna z okoljem, prostorom in uporabnostjo tistega časa.

Za obdobje po drugi svetovni vojni se zdi, kot da nič predvojnega ni bilo več uporabno. Raznovrstno (oreh, hruška, češnja, brest, hrast ...) masivno pohištvo, ki je lahko vzdržalo tudi več generacij, je množično romalo na kakšen kres, v najboljšem primeru v delavnico kot omara za orodje. Tako pohištvo je vse bolj nadomeščalo »modernejš«, izdelano iz ivernih plošč, zlepljeno/vezano tudi s strupenimi lepili, ki pa nima trajne vrednosti ... in tako do današnjih dni, ko so predmeti naših prednikov in žlahtno staro pohištvo kot oprema naših bivalnih prostorov postali prej izjema kot pravilo. V trgovinah z novim pohištvom pa nam kot »najkvalitetnejše« pohištvo znajo ponuditi pohištvo iz smreke ali bora, ki sta včasih služila za slabše dele pohištva - npr. zadnje dele omar in police. Kar se pa arhitekture tiče, smo živeli v zmotnem prepričanju, da so tipske hiše primerne za vse naše pokrajine. Ko pogledamo po sicer tako raznoliki in kulturno bogati Sloveniji, ne vemo, v kateri pokrajini smo, saj je večina povojnih gradenj po načinu »copy-paste« povsod enaka, da o (ne)uporabnosti teh objektov ne izgubljam besed. Arhitekturne razlike so zabrisane. Smo v času sodobne potrošniške družbe res že pozabili, kaj je res pristno, uporabno in človeku prijazno?

Pa bo kdo rekel: »Ah, saj te starine tako niso nič vredne«! Vse stvari, ki so jih delali na način in iz materialov, ki jih danes skorajda ne poznamo več, so »vredne«. Če gledamo vrednost nekega predmeta, ki se ga v taki obliki z današnjimi materiali in znanjem velikokrat ne da ponoviti, je ta neprecenljive vrednosti. Če pa vemo, da je takih predmetov na našem območju še kar nekaj, se mu cena takoj zniža. Če pa je neki predmet v lasti naše družine že več generacij, ga moramo tudi zato ceniti. Vsak predmet ima svojo zgodbo. Predstavljajte si, kaj vse je »doživel in videl« 200 let star predalnik.

Malo pomislimo ... kdo ve, katera mlada dama je v spodnjem predalu med perilom skrivala ljubezensko pisemce in katera mati je molila na njem za sina, da bi se srečno vrnil s fronte.

Opozoriti želim na to, da smo za našo kulturno dediščino odgovorni lastniki sami. Če je glavni razlog za (ne)ohranjanje nepremičnin pomanjkanje (za to potrebnih velikih) finančnih sredstev, pa pri (ne)ohranjanju premične materialne dediščine in nematerialne dediščine skorajda ni opravičil. V t. i. razvitem svetu je to v resnici del narodove kulture, ki se jo prebivalci zavedajo, pri nas pa se zdi, kot da smo vsaj za kakšnih 60 let izgubili kompas. Samo sami, lastniki,

Ravniška cerkev, kulturni spomenik

smo odgovorni za svojo dediščino in s tem tudi za narodovo kulturno dediščino. Zdaj ni več izgovorov. Skrajni čas je, da kompas začne kazati pravo smer. Samo tako bodo zanamci lahko še videli/vedeli, kako so živeli naši predniki.

VIR: <http://www2.arnes.si/~ljdrsl/predstavitev.htm>, uradna spletna stran Društva restavradorjev Slovenije, 13. 3. 2007

V naslednjih številkah napovedujemo:

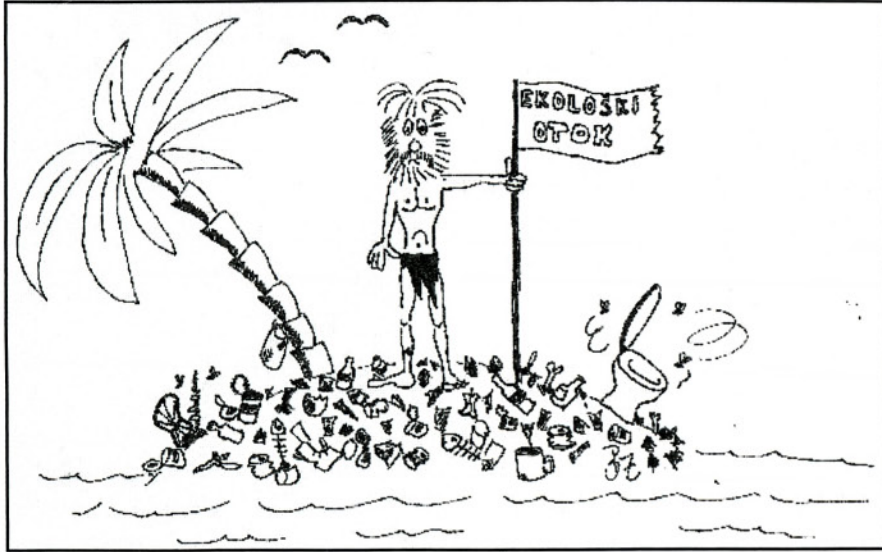
- Pohištvo, starine skozi čas
- O vzdrževanju in obnavljanju starih predmetov – amatersko restavradorstvo

Ekološki otok na Ravniku

Od lanske jeseni tudi v logaški občini veljajo nova pravila pobiranja odpadkov. Najpomembnejša novost je, da lahko gospodinjstvo ob vsakokratnem odvozu odda samo eno napolnjeno črno posodo za odpadke. Če je odpadkov več, jih je treba oddati v posebej za to označenih vrečah, pri nakupu katerih pa smo seveda plačali tudi ustrezno ekološko takso. In ta niti ni tako nizka.

Prebivalci Ravnika smo bili v zadnji zimi podobno kot gotovo tudi prebivalci drugih krajev po občini deležni posebne oblike izobraževanja na daljavo. Komunalno podjetje nas je z izobraževalnimi obvestili, ki si jih delavci lepili na neodpeljane in na dvoriščih puščene vreče z odpadki, podučilo, da so tako velike količine odpadkov jasen dokaz naše *okoljske nezaveščenosti in nezainteresiranosti*. Predlagajo nam bolj ekološko ravnanje z odpadki, s čimer je mišljeno predvsem ločevanje odpadkov in njihovo ustrezno oddajanje. Izvedeli smo še, da bi z ekološkim ravnanjem lahko kar 70 % odpadkov oddali v zbiralnicah ločenih odpadkov, na tako imenovanih ekoloških otokih. To prav gotovo drži, problem pa vsaj za Ravničane nastopi, ko se začnejo ozirati za obstoječimi ekološkimi otoki.

Najbližji je postavljen v Hotedršici, v drugi smeri je eden postavljen na Kalcih in naslednji v Gornjem Logatcu. V redu, lahko se torej usedeš v avto, v prtljažnik zložiš steklenice, papir in plastiko in se odpelješ do najbližjega ekološkega otoka. Ampak takšno ravnanje spet ni prav ekološko – saj veste: poraba goriva, nepotreben izpust ogljikovega dioksida, globalno segrevanje ozračja in tako naprej. In še poraba časa. Odpadke sicer marsikdo lahko odda spotoma, na poti v službo ali po drugih opravkih, vsakdo pa si tega vendarle ne more privoščiti.

Prav zato je bila v zadnjem času na Ravniku spet večkrat izrečena želja, da bi Komunalno podjetje, verjetno v sodelovanju s krajevno skupnostjo in občino, ustrezen ekološki otok zgradilo tudi na Ravniku. Ideja ni čisto nova, saj je KS Hotedršica pred leti že obljubila ekološki otok pod Ravnikom, ampak pri tem je tudi ostalo. Izbira najprimernejše lokacije bi gotovo morala biti strokovna odločitev in bi jo moralo narediti Komunalno podjetje. Pri tem bi vsekakor z veseljem sodelovali tudi Ravničani, ki s tem kratkim zapisom tudi dajemo pobudo Komunalnemu podjetju za preučitev možnih rešitev.

Robert Brus

VICI

ZNANKA

Blondinka vpraša črnolasko:

"Ali se že kdaj bila v Podgorju?"

"Ne, še nikoli! Sploh ne vem, kje je to!"

"Potem se pa sigurno poznata z mojo sestro. Tudi ona še nikoli ni bila tam!"

SNEŽENI MOŽ

"Zakaj imaš pa sneženega moža v hladilniku?" je prijateljica vprašala blondinko.

"Zato, da mi naslednjo zimo ne bo potrebno delati novega!"

ŽAGA

Nekje na Gorenjskem. Sin vstopi v hišo in potoži očetu:

"Oče, sosed noče posoditi žage, ker pravi, da se kakšen zob lahko odlomi!"

"Je pa res škrt!" se je jezil oče. "Potem pa pojdi v klet, bova tisto poleno razžagala pač z našo žago!"

RECEPT

"Kako se začnejo recepti v gorenjskih kuharskih knjigah?"

"Sposodi si..."

NAPAČNA ŠTEVILKA

Možakar je obrnil številčnico na telefonu in na drugem koncu žice zaslišal glas:

"Tu prodajalna obutve."

"Oh, oprostite, nisem dobil prave številke."

"Nič hudega. Pridite sem, pa vam bomo dali drugo."

PREDNOST VLAGE

Mlajše dekle si ogleduje stanovanje, ki ga je želela najeti.

"Tole stanovanje je pa precej vlažno!" je dejala stanodajalcu.

"Res je!" je ta pritrdil. "Toda tudi vlaga ima svoje prednosti!"

"Kako to mislite?" se je začudila mladenka.

"Star kruh se vam ne bo nikoli posušil!"

MALENKOST

Miha se ob valeti poslavlja od razrednika in se mu zahvaljuje:

"Najlepša hvala za vse, kar ste me naučili!"

"Ah, kaj bi se zahvaljeval za to malenkost!" mu je odvrnil razrednik.

NIČ ČUDNEGA

Profesor zgodovine je rekel Tinetu:

"Tine, ko je bil Aleksander Veliki star toliko kot ti, je osvojil že pol sveta!"

"To pa ni nič čudnega, saj je bil Aristotel njegov učitelj!"

RESNICA

"Jure, ti torej priznavaš, da si na tablo napisal, da je naš ravnatelj osel?"

"Ja, priznam, gospod profesor."

"Dobro! Lepo, da si tokrat povedal po resnici!"

Pripravila: Hana Brus

Zopet je tu pomlad in s tem tudi začetek »zeliščarske sezone«. Opisala bom dve na Ravniku v tem času zelo pogosti rastlini.

ČEMAŽ (*Allium ursinum* L.)

Učinki in uporaba:

Čemaž zelo priporočajo pri zvišanem krvnem tlaku in tudi pri jetrnih boleznih. Je odlično čistilo za želodec in črevesje. Poleg tega je uporaben tudi pri čiščenju ran, pri čemer je treba nakapati sveži sok na rane, ki se težko celijo. Priporočajo ga tudi ljudem z občutljivim želodcem; čebulice naj razrežejo in namakajo 2-3 ure v mleku ter nato popijejo mleko po požirkih.

Vse več pa se čemaž uporablja tudi v kulinariki, saj ga lahko uporabimo namesto česna.

Recept za omako za testenine:

Potrebujemo:

10 dag čemaža,
5 žlic pinjol,
5 žlic parmezana,
olivno olje, sol in poper.

Pinjole kratko popražimo v ponvi in jih zmeljemo v mešalniku oz. zdrobimo v možnarju. Dodamo čemaž in nariban parmezan ter po potrebi dolijemo toliko olivnega olja, da dobimo gladko zmes. Po okusu začimimo s soljo in poprom. Omaka za testenine je pripravljena. DOBER TEK!

REGRAT (*Taraxacum officinale* Weber)

Učinki in uporaba:

Regratovi pripravki spodbujajo žleze prebavnega trakta. Povečajo izločanja žlez slinavk, želodčnih in črevesnih žlez, jeter, žolčnika in trebušne slinavke. Uporabljamo jih pri slabem teku, pri zaprtju in za odvajanje vode. V ljudski medicini

uporabljajo korenino in zelišče za čiščenje krvi. Čaji za čiščenje krvi spodbujajo presnovo. Uporabljamo jih kot spomladanske kure za znižanje telesne teže, pri kožnih nečistočah in kot pomožno zdravljenje pri revmatskih obolenjih.

Recept za pripravo čaja: Iz 2 čajnih žlic korenine in zelišča pripravimo poparek in pijemo zjutraj in zvečer po 1 skodelico čaja pol ure pred jedjo. Iz 1 čajne žlice zelišča lahko pripravimo tudi zavretek, tako da damo zelišče v mrzlo vodo in segrejemo, da zavre. Poparek iz 2 čajnih žlic zelišča uporabljamo za odvajanje vode.

FOTONATEČAJ

Najstarejša fotografija Ravnika

Ravniška sapca vabi vse, da pobrsKate med starimi slikami in pomagata poiskati najstarejšo fotografijo Ravnika. Na fotografiji so lahko ljudje, narava, vas, cerkev ali kar koli, kar je povezano z Ravnikom.

Fotografije prinesite do **1. septembra 2007** na uredništvu Ravniške sapce (Ravnik 10, tel. 7559 069). Najzanimivejše bomo objavili v jesenski številki časopisa, pripravili pa bomo tudi razstavo.

Ob koncu natečaja bomo vse fotografije vrnili lastnikom.

Stara ravniška fotografija

Prva vozova pri Petričevih (iz družinskega arhiva Petričevih)

LITERARNI KOTIČEK

Kot milo pozvanja letošnja pomlad, milo odhaja zima. V tem času so se večkrat razlegali zvonovi popotnikov, ki jih v visokem snegu ne bi zaneslo do cerkve. Besede v mislih prav tako pozvanjajo in hitijo - v to ne dvomim. Zato se spet obračam do vas bralcev ali bralcev - pisalcev ali samo pisalcev, ki se vam po glavi motajo misli, ideje, prebliski, aforizmi, vici, pa še zgodbe, pesmi, pravljice, odlomki romana, drame, vse, prav vse bomo spravili v naš literarni kotiček, ki prav čaka, da ga napolnimo s svežimi stvarmi, z zrelemi jagodastimi besedami, ki bodo zaplule v poletje.

ZGODBA O ČEVLJIH

Na leseni, ročno zbiti polici stojijo čevlji. Gojzarji. Nogi, ki sta uporabljali te čevlje, sta mrtvi. Dani so mi bili v dar, ko sta bili še živi.

Vsakič, ko vstopim v prostor in jih zagledam, se mi zdijo kot živ poklon umrlemu. To so topli, fini čevlji, narejeni za ekstremne temperature. Nošeni so bili trikrat. Trikrat je bil v njih položen lepo oblikovan ženski gleženj, ki je hrepenel po hoji navkreber. Prej se nisem nikoli spraševala, od kod so kamenčki, ki so se zarili v razpoke na podplatu. Kje so bili pobrani in kakšno pot so ubirali.

Konec pomladi sem jih dobila v dar. Nenavadno darilo, ki sem ga sprejela z mešanimi občutki. Nikoli še nisem hodila v hojenih čevljih. Ne maram pogretilih stolov in ne maram pogretilih čevljev. To darilo sem sprejela. Zdel se mi je poklon v pomladi, ki bo čakal na hladne dni. Postavila sem jih na polico, da počakajo na pravi letni čas. Vsakič, ko sem jih zagledala, sem se vprašala, ali jih bom kdaj obula.

Nekega lepega poletnega dne sem barvala lesene police. Bil je sončen, pisan dan, poln energije. Med delom, ki dopušča, da misli hitijo, sem premišljevala o njej. Potovala je po deželi vetra in skrivnosti. Potovala sem z njo, letela sem z njo. Misli je prehitel klic.

Zgovorni, čakajoči čevlji so postali bivša last umrle.

Nehala sem barvati zeleno. Odšla sem v gozd. Morala sem umiriti svojo neskončno žalost. Tekla sem, drsela po griču, se spotaknila ob korenino in čevlji se mi je sezul. Nošen, uhojen, udomačen čevlji. Zvila sem si gleženj, medtem ko sem tekla skozi gosto zeleno travo.

Potem sem umolknila. Police so ostale napol pobarvane. Vsak večer sem sanjala o čevljih. Takih, drugačnih. V mojih sanjah so se vrstile nepregledne vrste vseh mogočih obutev. Preklela sem dan, ko smo nehali hoditi bosu.

Tam sta stala gojzarja. Prevezla sta spomin preteklosti. Stala sta na pol pobarvani polici in zdela sta se mi, kot opomin napol živečim.

Preteklo je nekaj mesecev. Padel je sneg. Obula sem stare čevlje, ki so uhojeni, v katerih me vedno zebe. Dobila sem omrzline.

Zatem, na noč polno zvezd, smo se odpravljali na sprehod. Obula sem tiste s police, polne spominov. Tople čevlje, toplih spominov.

Sedaj stojijo na lično pobarvani zeleni polici. Čez njih se mehko usipa pajkova mreža. Včasih jo prekinem. Stojijo na polici in niso udomačeni.

So spomin časov, lepih nog, nog lepe ženske, ki jo prekriva prah, prah preteklosti.

(N. K.)

STRAH

*Se bojiš, duša moja?
Se bojiš hladne sivine jutra?
Te je strah prvega speva ptic?
Ne boj se,
sonce bo zarisalo svetlobo.
Z njo ogreje tudi tebe.*

*Ne boj se, duša moja.
Iz sivine pride modrina.
Pozlati jo sonce.
Šepetal ti bo veter resnice.
Cvetovi rož ti spočijejo oči.
Lepo ti bo.*

*Kaj pa, če jutranja sivina ostane siva?
Če sonca ne bo? Se ptice ne oglase?
Tokrat, duša moja, se boj.
Tokrat bo noč sledila jutru.
Ne bo sonca.
Ne bo več dneva.*

Bogdan Steklasa

Pravljica na sapca

NEKAJ SKRIVNOSTI O ELZI

(literarna nadaljevanka za stare in mlade)

Elza je bila radoživa in živahna žabica. Kakšen bi se tudi obregnili vanjo, češ, glej jo čudakinjo, ko je po šolskih hodnikih mimogrede skakala ristanc in si govorila: 'Ne smem pohoditi črte.'

Kadar se je na dišeč poleten večer kopala v mlaki polni lokvanjev in drobnih mehurčkov, se je prav počasi potopila do ušes in ko ji je voda požgečkala mečice, je zapredla kot mačka na krušni peči.

Rada je imela kokošja jajca. Ocvrta. Na oko. Hecala se je - na krak. Ravno prav zapečen beljak in nerazlit rumenjaki. Potem je pojedla beljak in na koncu zmagoslavno

pomakala koščke kruha v rumenjaki.

Malce je bila vraževerna. Tega se je verjetno navzela od staršev. Njena mati Elizabeta je imela prijateljico Pio, ki so jo klicali tudi Pitja, ker je bila namazana z različnimi žabami, polna zvijač in modrosti. Kadar ji je črna mačka prečkala pot, je pljunila šestkrat, mislila si je, da je mogoče bolje devetkrat, ker drugo izniči prvo.

Imela pa je tudi neko skrivno navado, za katero je vedela samo Vilma. Kadar je kaj pisala ali risala na papir, je rada odtrgala majhen košček in si ga stlačila v usta. Potem ga je prav počasi neopazno prežvekovala in na koncu pogoltnila. Papir se ji je zdel strašno okusen. Ločevala ga je po barvi, strukturi, no, časopis ji ni prijal. To je bila njena majhna razvada, zaradi katere si ni prav belila kože.

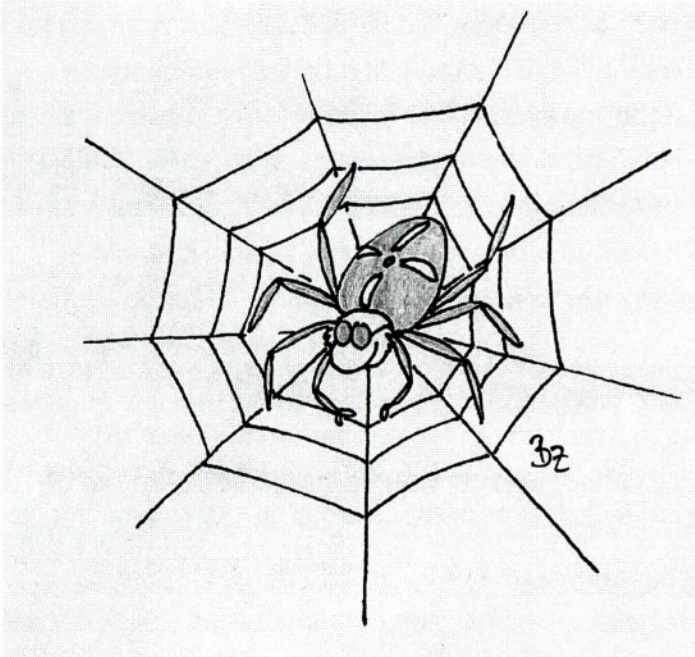
Všeč so ji bile školjke in hiške popotnih polžev. Iz njih je naredila majhen domek, kamor so legali njeni udomačeni prijatelji: muren čirko, mravlja Drobtinica in pajek Prepledenek. V njem so se prav udobno namestili in peli, raznašali, nosili na kup ter pletli.

Elza je včasih ponoči iz svojega žabjega brloga naskrivaj gledala v nebo. Ura je bila pozna in zjutraj je bilo treba v šolo. Zvezde pa so se bleščale, Sirius, najsvetlejša je kraljevala. Včasih je ujela utrinek, ki je mehko poletel in se razblinil na nebu, še preden bi lahko treščil ob zemljo. To so se ji zdele res velike lepote. In mislila si je: 'Saj je življenje prav zanimivo.' Ob teh vtisih je ponavadi zaspala ob mlaki, v katero je svetila večna srebrnikasta luna.

(N. Kovač)

VSEGA JE ENKRAT KONEC

Topla, pretopla zima brez snega ni prinesla mladim pričakovanih snežnih radosti, »ta starim« zasluzenega počitka in tudi naravi ne potrebne umiritve, zastoja, da si nabere novih moči. Pa še misel, da skoraj gotovo velja tisto staro reklo: »Zima in gosposka nikdar ne prizaneseta!« ne razjasni čela ampak prav nasprotno. S strahom pričakuješ jutri, pozebo, ko ti sadno drevje že brsti, nastavlja cvetove; sneg, ko bi moral sejati, saditi na vrtu; toliko o prizanesljivosti zime, da o gosposki sploh ne govorim. Za to je škoda besed, zguba časa. Bog ne daj, da gledaš televizijo in živce izgubiš, če v časopisu prebiraš še kaj drugega kot vremensko napoved in osmrtnice. Joj, kako nam solijo pamet naši »veleumni« politiki. Pa to bi še prenesel, delajo pa nas naravnost bedake, norčujejo se, lažejo, samo njim je namenjeno vse, kar le približno diši po »mamonu« bogastva, obljubljaajo nebesa, ustvarjajo jih

le zase, in kar je najhujše, vsak od njih se prej ali slej spridi. Za nobeno stvar pa niso krivi oni, »ne ga srat«, takšni angelčki, čista dobrota in milina jih je, menda je jasno, krivi so ljudje, torej mi. Vendar niso samo oni krivi, da ne znamo priti do »korita«, in če se slučajno pojavijo nova imena, pa zagotovo obvelja tista slovenska: svinje se zamenjajo, korito pa ostane isto. Pa pustimo to, s tem »lajanjem v luno« tako ne spremenim ničesar. Ne jaz, ne kdo drug. Grem nazaj, v naravo, k svojemu Bučku.

Moral sem prezračiti možgane in popraviti slab okus v ustih zaradi prevelikega »konzumiranja« svetovljanstva naših politikov in njih poštenja. Čeprav je trava zoprno

mokra in piha hladen vetrič, kdaj pa ne na Ravniku, sem šel k prijatelju na obisk. Zagledal sem ga že od daleč, kako je popravljaj strgane niti svoje lovilne naprave.

»Kaj pa ti?« me ni bil nič preveč vesel.

»Si prišel, da spet nekaj »načvekaš« o meni v tistem časopisu. Ja, vse vem. Ni lepo, da me opravljaš. Kar hodi z Bogom, ne rabim tvoje družčine. Adijo!!« je bil ostro kratek.

»Bučko, napišem vendar ne nič takega, da bi bilo žaljivo, nesramno ali celo neresnično. Moj namen je zelo preprost, s temi zapisi sem hotel le predstaviti vaš živelj, pajke, ki pri otrocih in tudi odraslih zbujaajo, in to čisto neupravičeno, strah ali še kakšno drugo slabo čustvo,« sem se zagovarjal.

»Ja, kako pa sploh prideš do zgodbe?« je Bučka zanimalo.

»Najprej poiščem idejo. Povsod jih je dovolj, največ v naravi. Le gledati in videti je treba znati, poslušati, in razodenejo se ti zgodbe, da te kap. Potem pa, prijatelj moj, moraš vedeti, komu boš to zgodbo povedal, komu je namenjena in zakaj. Ostane ti samo, da vzameš v roke pisalo, danes raje sedeš za računalnik in napišeš. Potem vse skupaj še enkrat prebereš, popraviš napake, reciva vstaviš manjkajoče vejice in skoraj je že konec, le še najti je treba prijaznega urednika ali urednico, da ti zgodbo objavi,« sem hitel z naštevanjem opravil.

»Pa poiščeš mene, »naflancaš« nekaj, kar sem ti zaupno pripovedoval, potem pa se mi ostali sosedje posmehujejo,« je Bučko nadaljeval z očitki.

»To je zaradi zavist, Bučko. Jezni so nate, ker ljudje berejo o tebi; postal si neke vrste medijska zvezda, znan, oni pa ne. To je razlog posmeha. Zavist, o, če bi ta gorela, ne bi rabili nobenih drugih drv,« sem spet privlekel na dan staro ljudsko modrost.

»Misliš, da se zato z menoj kregajo, obračajo hrbet ali na moj pozdrav komajda, če sploh, odzdravijo? Ne da bi prišlo do prepira med nami, so začeli vihati nosove, širiti razno razne, povečini zlobne govorice. Je tudi pri vas, ljudeh, tako? Prepričan sem, da ne, saj ste najpametnejše živo bitje na svetu,« je kar sam poskusil odgovoriti.

»O, moj Bučko, pri nas je še slabše, poznam jih, ki bi umrli, če se ne bi kregali, ali ne bi bili na koga jezni. Torej so taki, da so dobre volje samo, če so lahko slabe volje. Veš, ljudje znamo prepire in spore gnati tudi tako daleč, da se med seboj ubijamo, morimo. Tudi to nam zna biti neke vrste zabava,« sem potožil nad miselnostjo lastne vrste.

»Kaj praviš, vojna, morija, ubijanje? To delate iz ljubega miru, ne za hrano, kot mi živali? Ja, hudirja, kakšni nestvori pa ste? Slabši, mnogo slabši od nas!« cela vrsta vprašanj, na katere nisem znal odgovoriti.

In Bučko je imel še prav. Res smo nemogoči, nenaravni, skazi in neusmiljeni bedaki. Nas kdaj sreča pamet?

»Veš, vsega se ne da razložiti. Je pač tako. Nekateri od nas pravijo, da je to tudi človeško. Naklonjen nam je razum, podarjen jezik, da se lahko pogovorimo, pa se ne znamo,« sem mu razlagal nekaj, česar tudi sam ne razumem dobro.

»Veš kaj, pojdi ti in lepo opisuj vaše navade, razvade, slaboumnost in še kaj. Pusti nas, predvsem pa mene, na miru. Opisuj, če se ti hoče, moje sosede, da se potolažijo. Predvsem pa sporoči tvojim soljudem, da je že čas, da odrastejo. Nasvidenje. Jaz bom lahko brez tebe,« me ni nič kaj prijazno odslovil.

Zabolelo me je, da sem izgubil prijatelja. Odhlačal sem, po nekaj korakih sem vrgel kar malo solzen pogled nazaj proti Bučku, stal je in gledal za menoj in prisežem, tudi njegove oči so bile rosne.

Ravniški škrat

piše: Hana Brus

Nekateri verjamejo v škrate, drugi ne. Jaz sem enega videla v živo.

Ravniški škrat živi pri Luxovih, ki so mu dali ime Stuvor. Star je sedem let. Ideja je iz knjige Maček Mačkursson, katere avtor je Hallveig Thorlacius, vendar pa si ga je podrobneje izmislila Tadeja. Pomagala pa sta tudi Tomaž in Ljuba. Narejen je iz lesenega okostja, sklepi so povezani z usnjenimi trakci. Dlani ima narejene iz žice. Na lesenem okostju je vata, ki je oblikovana v različne dele telesa. Ima tudi lesene cokle, ki jih je naredil Tomaž. Oblačila so narejena iz volne, izdelala jih je Ljuba. Oči so iz usnja, ušesa pa iz nekega materiala, podobnega plastiki. Vsi so trdo garali približno en teden. Je marioneta, čeprav Tadeja meni, da ima za marioneto preveliko glavo. Stuvorja so odpeljali tudi v lutkovno gledališče, kjer so mu naredili pravo držalo za marionete ter ga zelo pohvalili.

Stuvor ni na ogled prav vsem, temveč le tistim, ki ga vidijo, saj visi v Tadejini sobi na zidu. Ljuba ga je nesla tudi že v vrtec, kjer je otrokom pripovedoval pravljico. Najtežje pri lutki je to, da oživi. Stuvor ima posebne roke, saj z njimi lahko prime različne predmete. Škrat Stuvor ima tudi sestrico, ki pa je na žalost v Italiji.

Škrat je čudovit, saj je zelo dobrovoljen in vedno nasmejan in zelo gibljiv.

Stuvor je Tadejina prva prava marioneta. Tadeja že od malega ustvarja, vendar pa pravi, da ni poklicna lutkarica.

Tadeja Lux s svojim škratom (foto: H. B.)

Škrat Stuvor kraljuje na fotelju (foto: H. B.)

Gost Ravniške sapce: Marjan Strojan

Marjan Strojan je že hodil po Ravniku. Bil je že pri cerkvi sv. Barbare. Tudi on za Ravničane ni neznanec. Vemo, da je odličen pesnik in prevajalec, predavatelj na ameriški univerzi Iowa, filmski kritik in da ima zelo rad naravo. Vabila, naj svojo čisto svežo pesem Vreme prvič objavi prav v RS, se je zelo razveselil. In tukaj je.

Vreme

Dobivamo ga od Azorov in iz Biskajskega zaliva. Kormorani in Portugalci bi ga lahko (če se ne morejo pohvaliti z boljšim) zadržali zase, a vreme je, kakršno je, in veseli so, da gre dalje. Pošiljajo nam fronte, ki nad Alpami oslabijo in nam obvisijo nad glavo v obliki krmežljavega oblaka in mokre lune opoldne. Vrstijo se indijanska poletja, sledijo jim monsuni epidemij, krešejo se električne nevihte, sikajo suše, škripljejo pozebe in žled. Meseci brez 'r' postavljajo vedno nove vročinske rekorde in, kot rečeno, tudi ostali niso ne vem kaj. Imamo poplave in točo veliko kot kamen, a se to ne dogaja vsak dan in je malo v primeri s tistim, kar imajo drugje. Zvečine smo deležni krotkih in milih dni

tudi, kadar bi raje kaj drugega. Vreme je tista stvar zunaj, ki zanjo vemo, kakšna je in kako kaže, ne da bi jo opazili. Obratno pa opazovalci pogosto opazijo najmanj; ko se spreminja, niti s srede na petek ne uganejo več, kaj prihaja. Vremenske rubrike postajajo mehkejšje, nevihte so zamenjale 'motnje', napoved 'obeti', 'padavine' pomenijo karkoli. Vremenarji v lepih oblekah stresajo anekdote, ki si jih stroka razlaga tako, da vselej zadane. Toda fronte so, kar so: sovražijo se v dno duše, se žrejo med sabo, fanatične, zvite, ujete v višjo igro ciklonov, belo in modro raztegnjene čez Atlantik. Od Zelenortskih otokov do Grenlandije, od Irske do Urala, se vrtijo po matematičnih modelih, ki so nekaj najlepšega

na svetu, a delujejo le na daljši čas in v posebnih pogojih, čeprav takrat temeljito. Za njimi se valijo cela obdobja dolgčasa, jutro enako jutru, dan enak kamnu za vratom, noči brez sanj. Ljudje se obešajo, skačejo, se zapirajo v garaže; nesreč je vse več in gre nam vse slabše. Ne rečem, da zaradi vremena, a je to zmeraj nekako zraven. Sumimo, da ves čas nekaj naklepa in da nima dobrih namenov, in če ne dobrih, kakšne? Zamislite si beneško laguno, ki kot morje meduz ob omenjeni luni plivka ob kraški rob, čez Tartinijev in čez Markov trg, ki so ga predelali v akvarij, in kjer pod tonami vode na z algami poraslem tlaku zeleno cvetijo mize in stoli kavarn, *loggia*, pomoli in vhod v *Campanile*.

Pri eni od miz sedi Ernest Hemingway iz romana *Zbogom orožje*, pri drugih Thomas Mann, Wagner, Verdi, Henry James, Ruskin, Mahler, Puccini, evropska romantika, Ruski balet, Brodski, Joyce, Nietzsche, Izidor Cankar in kar je še takih ... Če se zdi pretežko, predlagam prizor, kjer v tekmi s časom zemlja izgublja s hitrostjo ene Portugalske

na leto. Lažje je misliti to, česar ni. Tega, kar je, si ni več mogoče predstavljati. Človek bi pričakoval prazne trgovine in vrste pred bankami, a se to ne dogaja: ponudba na stojnicah je enako pravljica kakor vreme nad njimi. Božične češnje, granatna jabolka, marakuje, gozdne jagode, svež paradiznik skozi vse leto – brez okusa, brez cene, a dražje...

Vreme nad Pacifikom je posebno poglavje. Imam fotografijo, ki prikazuje vulkan, ki se lušči iz nevihte kakor gledališki prizor iz teme. Pred zaveso pršca je mogoče videti krmo čolna, počez položenega čez dolge valove, za njim – lise snežink in sonca, ki preseva razdaljo med stvarmi in za hip daje nekaj prostora pobočju vulkana. Strašno se družijo z lepoto in morda ni vsakdanjost nikjer tako polna ozadja kot na tej sliki. Po drugi strani rad hodim v gozd v vsakem vremenu. Sladek okus dežja pušča na ustnicah zrno soli – znamenje časa, ki sem se vanj pred leti zaljubil. Prav tako v kaplje, ki po smolastih vejah polzijo med vresje in v mah; čez modre kamne na stiku obale in gozda. Ne glede na letni čas ob teh

ponovitvah v nogah vedno začutim ščemenje poletja, čeprav se gosi ne premaknejo z mesta, ali pa se odpravljajo na pot prepozno in le do bližnjega ribnika. Kar vem, je za mlinom plaval par, ki je vsako pomlad vzrejal tri, štiri mladiče – enega je običajno vzelo neurje – in jih poleti razkazoval pod slapom. Lansko zimo so jih našli v luži kraškega kala nekaj ur hoje čez hrib. Spet druge gosi letajo daleč, kakor še niso nikoli. Ledolomilci, spremenjeni v restavracije, nabirajo rjo med jahtami Velikih jezer, ribiči in biologi srečujejo utopljene bele medvede na najbolj nemogočih krajih. Selijo se tudi dnevi. Zgodnje poletje, moj najljubši čas v letu, se hitro poslavlja. Tu ga je še za kak dan, potem pa – nobenega več. Zaganjamo

se za dnevi, zalezujemo jih gor in dol čez povratnik in čez datumsko mejo, ki na norost odgovarja z neurji bibličnih razsežnosti. A dnevi so kakor kosci – ptič, ki ga nihče ni opazil med travo, dokler njegovo število ni padlo pod kritično mejo. Dnevi so preprosto nehali gnezdit v naših poletjih. Vrtovi eksotičnih rož cvetijo pod snegom; preproge marjetic se v poznem decembru svetijo v parkih Srednje Evrope, kjer gosti v pisanih srajcah posedajo pred kavarnami kakor v Neaplju. Mislim, da bo modrina neba še bolj modra, in sončni zahodi bolj škrlatni, in da je vse silovitejša lepota teh prizorov v zvezi z izginevanjem dnevov, ampak Adam in Eva, edini človeški priči odklona planetne osi in nastanka vremena, bi ostala brez besed.

Nastanek in razvoj vesolja

Današnja razlaga nastanka in razvoja vesolja temelji na zakonih, ki sta jih v 17. stoletju izrazila Kepler in Newton. Zrelo jabolko pade z drevesa na tla zaradi istega vzroka, kot se Luna vrti okoli Zemlje.

Dve stvari se zaradi svoje teže privlačita: večja je masa telesa, tem večja je privlačna sila, imenovana gravitacija. Zato pade jabolko na zemljo in ne obratno, Luna pa je na svoji poti okrog Zemlje v ravnovesju med privlačno silo Zemlje in silo, ki nastane zaradi kroženja (podobno sili, ki srka vodo iz perila

Lečasta galaksija Sombrero

v pralnem stroju med centrifugo). Zato so vsi deli vesolja v gibanju – vrtijo se okrog teles z večjo maso. Sodobna tehnologija je bistveno spremenila astronomovo delo. Zvezde oddajajo energijo v obliki valovanja in le majhen del tega se prebije skozi zrak, ki obkroža Zemljo, še manjši del pa lahko vidi naše oko. Temu rečemo vidna svetloba. Valovanja z višjo frekvenco, ki jih človeško oko ne zazna, so gama in rentgenski žarki, ki jih uporabljamo v medicini ter ultravijolični žarki, ki nam ožgejo kožo in povzročijo raka, če smo predolgo na soncu. Valovanja z nižjo frekvenco od nam vidne svetlobe so infrardeča svetloba, mikrovalovi (v mikrovalovni pečici) in radijski valovi. Astronomi morajo z zvezd ujeti vse valovanje, tako lahko natančno spoznajo sestavo, temperaturo in hitrost zvezde. Predstavljajmo si, kako bi bilo, če nenadoma ne bi mogli videti drugega kot rdečo barvo. Kako omejena bi bila naša podoba sveta.

Radioastronomija se je rodila v petdesetih letih prejšnjega stoletja, kasnejši razvoj astronomije pa je ponesel teleskope nad zemljino atmosfero na satelite in končno je bilo mogoče videti vesolje v vseh svetlobah. Romantično predstavo znanstvenika, ki kljub mrazu in spancu vztrajno sedi v temi, z očesom, prilepljenim na teleskop, je odnesel čas. Oboroženi z novim znanjem in tehnologijo so se Keplerjevi in Newtonovi otroci odpravili odkrivati vesolje z veliko vprašanji. Po tristo letih je večina znanstvenikov prepričana, da se je vesolje rodilo z orjaško eksplozijo neizmerno majhne, vroče in zgoščene točke pred približno 15 milijardami let. Kaj se je zgodilo prej? Nihče ne ve.

Rojstvo vesolja

V prvih drobcih sekunde po velikem puku vlada praznina. Ni še ne atomov, kaj šele zvezd. To ni mirna, tiha praznina, temveč živa, v kateri vre vsa energija, ki je planila vanjo ob prvotni eksploziji. Vesolje se širi z neverjetno hitrostjo, se ohlaja in redči. Po tisočinki sekunde je temperatura 10 bilijonov stopinj. Vesolje je veliko kot osončje. Nastajajo protoni in nevtroni. Nato se do leta 300000 ni zgodilo nič posebnega, vesolje se je razširilo, ohladilo na deset tisoč stopinj, nastala so jedra atomov vodika. Zaradi gravitacije se v ledeni puščavi vesolja pojavijo oaze vročine, kjer se protoni divje zaletavajo drug v drugega. To so zametki bodočih galaksij.

Rojstvo zvezd

Prve zvezde so se rodile, ko je bilo vesolje staro dve milijardi let, in se še danes rojevajo. Zaradi privlačne sile so v galaksijah oblaki z večjo gostoto, delci v oblakih se vse bolj stiskajo med seboj in segrevajo, v središču oblaka vre. Če je snovi v oblaku manj kot dvajsetino Sončeve mase, oblak zažari, nato pa se počasi ohladi in izgine. Če pa je snovi več, se jedro segreje na več milijonov stopinj. Taka vročina povzroči jedrske reakcije, zlivanje jeder atomov in hkrati sproščanje energije v obliki sevanja. Oblak se spremeni v zvezdo. Nastane ravnovesje med gravitacijo, ki vleče proti središču, in sevanjem navzven.

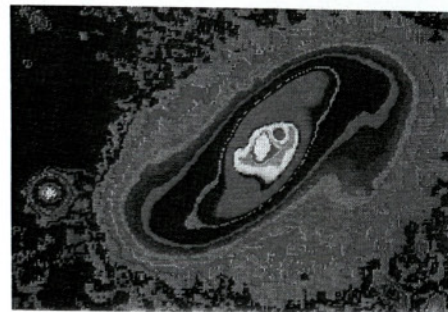

Spiralna galaksija

Življenje zvezd

V milijonih let se vodik v jedru zvezde zliva v helij. Velikanska količina energije napihne zvezdo, da se poveča do stokrat. Postane rdeča orjakinja. V njenem središču nastaja ogljik, kisik in številni drugi elementi. V zvezdah, ki so približno Sončeve velikosti, zlivanje delcev pripelje do nastanka železa. Zlivanje železa pa ne ustvarja energije, temveč jo porablja. Ko zvezda porabi večino energije, se skrči in zgosti. Žlica njene mase tehta eno tono. Zvezda se ohladi in umre. Ostane le kepa iz kovin. Taka usoda čaka Sonce čez pet milijard let.

Če pa je zvezdina masa dvakrat ali celo petkrat večja od Sončeve, čaka zvezdo drugačna usoda. Zvezda se še bolj skrči, njena materija se spreminja v nevtrone. Žlica nevtronske zvezde

Spiralna galaksija v nam nevidnih svetlobah

tehta milijardo ton. Sesutje jedra povzroči bliskovito eksplozijo. Rečemo ji supernova. V galaksijah se take eksplozije pojavijo vsako stoletje, v vsem vesolju, ki je sestavljeno iz sto milijard galaksij, pa vsako sekundo ena. Odkar je človek začel zapisovati svoja opažanja, so opazili s prostim očesom kak ducat supernov. Najbolj znana je supernova »gostujoča zvezda«, kot so jo poimenovali kitajski astronomi. Pojavila se je leta 1054 in sijala tako močno, da so jo več tednov videli tudi podnevi. Leta 1967 so v njenih nedrjih sodobni teleskopi odkrili nevtronsko zvezdo. Tudi ta zvezda bo v daljni prihodnosti ugasnila.

Zvezde, ki so več kot petkrat večje od Sonca, umrejo še bolj dramatično. Skrčijo se na tako majhen obseg, da postane privlačna sila neizmerna. Sevanje ne more premagati gravitacije, zato se prostor okoli zvezde zvije sam vase. Nastane črna luknja. Na večno ujetništvo je obsojena tudi vsa snov, ki jo taka zvezda pritegne k sebi. Potovanje poteka le v eno smer. Snov, ki pada proti črni luknji, se hitro segreje in oddaja močne rentgenske žarke – nato pa za vedno izgine v trebuhu pošasti. Kdaj se zvezda nasiti in kaj se zgodi po tem, ne ve nihče.

Iskanje drugih svetov

Sončev in Zemljin položaj v vesolju nista nič posebnega. Milijarda milijard je zvezd, podobnih Soncu, ki imajo svoje planete. Zakaj bi torej sklepali, da je nekaj posebnega življenje na Zemlji? Astronomi si resno prizadevajo, da bi odkrili druge svetove. V vesolje pošiljajo in poslušajo radijske signale. A do prve skupine zvezd ti signali potujejo 24 tisoč let...

Morda se bo tišina vesolja vendarle končala in človeštvo bo stopilo pred velik mejnik dožemanja človeške vrste. In tudi če ne bi uspeli razvozlati sporočila tujega sveta, bi vedeli, da so še nekatere bitja, ki se zmorejo čuditi lepoti življenja.

Jolanda Babič Petrič

JÄGERMEISTER (recept Milene Amon)

Tole je preizkušen recept za odlično zdravilno pijačo, ki pomaga pri vseh tegobah psihične in bolezenske narave, tako da naj se ga bralci le lotijo pripravljati, ker bo ravno še pravi čas.

Prilagam tudi dokumentacijo o lanskoletnem nastajanju te čudežne kapljice, ki je bila celo sezono krasna dekoracija na moji mizi!

Lapuh – cvet, marec
Trojantice – cvet, april
Trojantice – listje, april
Smreka – vršički, april-maj
Robida – listi april, junij in september-oktober
Ozkolistni suličasti trojantec – april-september
Navadna marjetica – cvet, maj-september
Lapuh – listje, maj-junij
Kamilica – cvet, maj-junij
Gozdna jagoda – listje, maj-junij
Brin – zelene jagode, maj
Pelin – maj-junij
Bezeg – cvet maj-junij
Navadni rman – cvet, maj-junij
Žajbelj – maj-junij
Ajbiž – maj-junij
Meta – maj-avgust
Materina dušica – maj-september
Vinska rutica – maj

Akacija – cvet, junij
Borovnice – listi, pred zorenjem junij
Bela detelja – cvet, junij-julij
Janež – zelen, junij-julij
Kumina – junij-avgust
Majaron – junij
Lipa – cvet, junij
Širokolistni trojantec – junij-avgust
Šentjanževka – cvet, junij-avgust
Oreh zelen – zrezan, junij
Rožmarin – junij-avgust
Srčna moč – cvet, junij-avgust
Pravi kostanj – cvet, julij
Arnika – cvet, julij-avgust
Njivska preslica – julij-oktober
Tavžentroža – julij-avgust
Navadna melisa – julij-avgust
Brin – zrele jagode, oktober-november
Sladkor

V večji steklen kozarec za vlaganje nalijemo 5 l žganja ter postopoma po načrtu dodajamo zelišča: pest listov, 10-20 cvetov oziroma majhno peščico plodov. Kozarec mora biti vedno pokrit, da tekočina ne izhlapeva. Vedno, ko dodamo rožice, z leseno žlico še premešamo. Rastline morajo biti oprane in osušene. Jeseni, ko rožice prenehamo dodajati, pustimo še 14 dni, vmes pa občasno premešamo. Glede na to, da rastline popijejo nekaj alkohola, ga postopoma dolijemo še kakšnega 1/2 l. Kozarec naj ne stoji na vročem soncu ali premočni vročini.

Izdelava: Žganje precedimo najprej skozi cedilo, nato še enkrat skozi gazo. Na 1 l žganja vzamemo 1/2 kg sladkorja in ga v večji posodi karameliziramo. Ko lepo porjavi, zalijemo s prekuhano vodo (na 1/2 kg sladkorja 1/2l vode), pustimo, da zavre in se sladkor razpusti, nato odstavimo in ohladimo. Dolijemo še žganje, premešamo in pustimo stati kakšno uro, nato ga nalijemo v čiste steklenice.

Jägermeister 2006 (foto: Milena Amon)

MALI OGLASI

- Zbiram star papir. Ponj pridem sam. (Urban – 041 864 252)
- Na zalogi imam še nekaj škorčevih hišic. Cena po dogovoru. (Urban – 041 864 252)
- Zbiram grške evre. Menjam za slovenske. (Hana – 041 971 614)
- Zbiram star papir. Ni potrebno, da je zvezan. (Domen – 041 971 612)

SUDOKU

						1	4
		7	8				3
3	2			1		8	
4			1			8	2
1	3				2		9
		3		9		4	7
5				4	6		
6	1						

Vaša naloga je, da prazna polja zapolnite s številkami od 1 do 9. Vsaka številka se lahko pojavi samo enkrat v vsaki vrstici oziroma samo enkrat v vsakem stolpcu, pa še: vsaka številka se lahko pojavi samo enkrat v vsakem od devetih poudarjenih kvadratov. Rešitev je samo ena.

Napisala in sestavila Metka Petrič

NAGRADNI REBUS

Rešitev: _____

Sestavil Domen Brus

Rešitev rebusa pošljite do **5. junija 2007** na naslov Ravniška sapca, Ravnik 10, 1372 Hotedršica. Med pravnimi odgovori bomo izžrebali nagrajenko ali nagrajenca.

NAGRADA: Ana Korenč poklanja nekaj mešanic domačega čaja (za lajšanje različnih tegob)

Pravilna rešitev rebusa iz 5. številke je bila RAVNIŠKA ZIMSKA IDILA. Tone Tršar iz Logatca (na sliki levo) je izžrebal Boruta Petkovška iz Logatca, ki se bo lahko še vse leto sladkal z medom. Nagrajencu čestitamo!
Foto: Š. N.

Hotedršica

D 35

RAVNIŠKA SAPCA

2006/07

352(497.12 Ravnik)

1001270,6

COBISS o

KNJIŽNICA LOGATEC

V 7. RAVNIŠKI SAPCI NAPOVEDUJEMO:

- Ko se na nebu zarišejo strele
- Na obisku pri Glčevih ali Ravnik 7
- Zapiski o pomladnem vremenu
- Žage - stare in nove

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Veliki zvončki (*Leucojum vernum*) so letos na Ravniku zacveteli že februarja, dan pred izidom spomladanske številke pa jih je spet prekril sneg. (foto R. B.)